TURF

Een verhaal van omstreeks 1947

Over turf als brandstof voor iedereen

Over machinaal turfgraven

Over de arbeiders bij een persturfmachine

Over het ophalen van turf met een schip voor eigen gebruik

Over de vaarroute

EN

Wie woonden er langs die vaarroute

Afbeeldingen van gebouwen, bruggen en andere situaties
De turfstrooiselfabriek Veldkamp extra in beeld
EN
Een telefoonlijst van Nieuw Amsterdam 1950
wie wil weten wie waar woonde
75 jaar geleden

Anne Post

Norg, 18 april 2021

Turf halen, een dag met de boot naar het Amsterdamse Veld.

Turfwinning.

Turf was tot de jaren 50 van de vorige eeuw in zuidoost Drenthe de belangrijkste energiebron voor verwarming van de woning en voor alle andere werkzaamheden waarvoor warmte nodig was, zoals eten koken en de was doen.

Veen was daar ook nog genoeg aanwezig om tot turf verwerkt te worden en veel gezinnen hadden daar een inkomen aan. Weliswaar geen groot inkomen en men moest er ook nog hard voor werken.

Het meeste veen was in handen van enkele grote bedrijven die het lieten vervenen tot allerlei producten en die na vervening het terrein lieten ontginnen tot landbouwgrond.

Het verwerken van veen tot brandturf was seizoenswerk en gebeurde in mijn jeugdtijd (1936–1952) grotendeels machinaal. De mensen die het werk uitvoerden waren niet in dienst van een vervener, maar waren los arbeider. Een soort ZZP-ers van deze tijd. Voor het machinaal vervenen was een ploeg arbeiders nodig van minimaal 10 personen. Een stoker voor de locomobiel, acht gravers, waarvan vier in de put en vier aan de aflegband op het zetveld en een beul om de natte turfmassa die uit de persmond op de plankjes van de lopende band terecht kwam, met een harde slag tussen de plankjes deze van elkaar los te maken en met een slag op het midden van elk plankje te zorgen dat elk plankje vier natte turven had. Een cirkelmes aan het eind van de persmond maakte al een snee over het midden van elk plankje. Maar vaak waren er één of twee mensen meer in de ploeg. Een oplegger die de terugkomende lege plankjes van de onderste band weer op de bovenste band legde en een afbonker. De oplegger en de beul wisselden vaak even van werk omdat het beulswerk zwaar werk was en meestal door een aankomend veenarbeider van een jaar of 15-16 werd gedaan. Het afbonken van de bovenste veenlaag, dat is het terugzetten van die humusrijke bovenlaag in de afgegraven veenput, was een provinciale verplichting. Die laag werd gebruikt voor het mengen met de ondergrond voor het verkrijgen van een bouwvoor na ontginning.

Het afgraven van een put veen. (boven) De arbeiders gooien de los gespitte kluiten veen op de Jacobsladder die het veen naar boven brengt in de mengbak waar het wordt gemengd en via de persmond op de plankjes terecht komt van de lopende band (foto rechts).

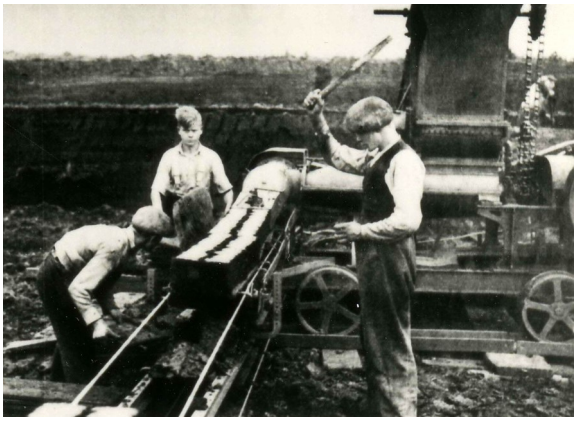

De beul aan het werk (boven) hij slaat de plankjes van elkaar, na eerst een slag midden op het plankje te hebben gedaan (onder), waardoor op elk plankje vier natte turven komen te liggen.

De eerste man aan de transportband pakt de terug gekomen plankjes van de onderste band en plaats ze weer op de bovenste, waarna ze weer via de persmond worden gevuld met natte turfmassa.. Na de beul staan er nog drie of vier man aan de band om de plankjes met de natte turven van de band te nemen en de natte turven op het zetveld te leggen. Daarna wordt het plankje op de onderste band gelegd en gaat dan terug naar het begin van de band.

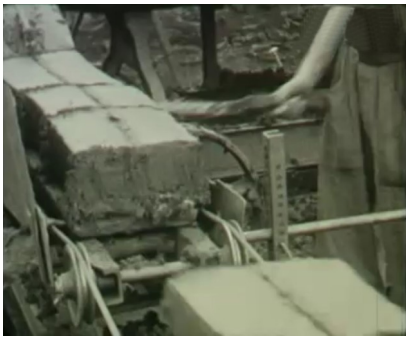

Zo'n ploeg arbeiders kwam niet zomaar toevallig tot stand. Men moest elkaar kunnen vertrouwen, gezond zijn en willen werken. Meestal waren het leden van één familie, broers en zwagers aangevuld met bekenden waarvan men wist dat die er niet de kantjes van af liepen. Alleen dan kon je een goede boterham verdienen. Mijn vader was zo'n arbeider. Van maart t/m juli in het Amsterdamse Veld tegenover de fabriek van de Mij Griendsveen.

Van linksboven naar rechtsonder: Jan Habing, Albert Kortwijk (g/m Alida Post), Wietse Mink (g/m Jantina Geerdina Post), Lucas Zaadhof, machinist uit Vriezenveen naam onbekend, Hans Doldersum, Hendrik Huizinga, Marinus Post, onbekend, Jan Vos. Deze foto is niet in het Amsterdamse Veld gemaakt maar in de Engbertdijksvenen bij Vriezenveen. Een éénmalig gebeuren, waarbij werd overnacht in het ruim van een schip. Men zorgde ook zelf voor brood en de warme hap. Zie foto onder..

's Morgens om vijf uur vertrek van de Vaart ZZ 140 Nieuw Amsterdam, samen met een zwager op de fiets via Erica en de Pannenkoekendijk naar het veen, ongeveer 7 à 8 km. De stoker had dan de locomobiel al onder stoom en van 6 tot 9 werd de eerste put gegraven. Dan een korte schaft en dan de machine en transportband verzetten. Dan opnieuw een put er uit graven. Van twaalf tot één uur lange schaft, met door de stoker in een ketel gezette koffie en soms bij koud

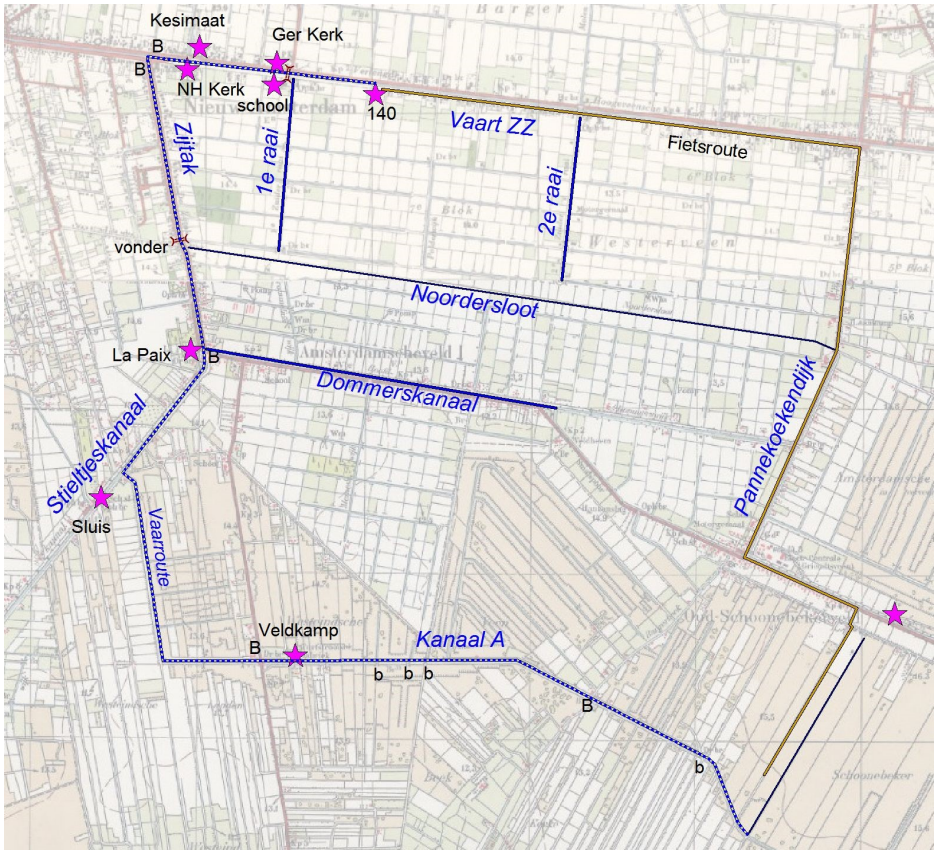

weer ook nog soep. Machine en transportband weer verzetten en dan tot vier uur de derde put uitgraven en verwerken. Als laatste dan nog de machine en transportband klaar zetten voor de volgende dag. En dan weer op huis aan. Om vijf uur weer thuis en dan nog een poosje op je eigen stuk land aan het werk.

Ons huisperceel was ongeveer een halve hectare groot, met boomgaard, moestuin, bouwland en erf, waarop een oude boerderij. Eigendom van de fam. Rabbers, waarvoor mijn ouders 6 gulden huur per week betaalden. Ongeveer 10 % van het wekelijkse gemiddelde inkomen.

Turf voor eigen gebruik halen.

In de overeenkomst met de Mij Griendsveen mocht elke ploeg ook een hoeveelheid turf voor eigen gebruik graven. Een normaal gezin had ongeveer tien duizend turven per jaar nodig. Die werden dan na het drogen in een bult aan de wijk klaar gezet om per schip afgevoerd te worden. Daar moest iedereen zelf voor zorgen en mijn vader huurde dan op een zaterdag in de herfst een “bollegie” bij Kesimaat aan de Margienewijk te Nieuw Amsterdam. Een soort punter, maar met een ronde voor en achterkant, een klein voor en achterdek en een gangboord. Op vrijdagavond werd de boot gehaald en op zaterdagmorgen vijf uur vertrok men dan richting het Amsterdamse Veld.

Zo ook op een zaterdag even na de oorlog 1940-1945. Omdat we de hele dag op pad zouden zijn had onze moeder pannenkoeken gebakken en brood klaar gemaakt. Een paar tuiten vol thee en vijf kommetjes om uit te drinken. De drie oudste kinderen, 11, 8 en 7 jaar gingen mee. De twee jongste bleven thuis, onder toezicht van een tante.

Het weer was goed, maar toch werd er een groot stuk dekzijl meegenomen om eventueel onder te kunnen schuilen. Alles wat mee moest werd naar de walkant gebracht. Tussen de Verlengde Hoogeveensche Vaart en ons huis liep een voet/fietspad en een zandpad, gescheiden door een sloot waar meestal geen water in stond. Langs de Vaart lagen tramrails van de DTM. (Dedemsvaart-Coevorden-Nieuw-Amsterdam -Erica-Klazinaveen) Om in de boot te komen werd een “post”, een dikke plank van 30 cm breed van de wal naar het achterdek gelegd. Het jaagpad lag aan de noordkant van het kanaal, dus nadat iedereen aan boord was, duwde vader Post de boot naar de overkant met de achterkant pal tegen de wal aan. Moeder Post en de twee oudste kinderen sprongen op de wal om de boot te gaan trekken. Pa had de jaaglijn op ongeveer één derde van voren door een oog in het gangboord vastgemaakt. Dat maakt de boot beter bestuurbaar en trekt ook gemakkelijker. Bij het passeren van een brug kon de lijn met de gaffel van de duwboom in de lucht worden getild als dat nodig was. Je kon de lijn ook wel vastmaken aan een korte mast, waar de treklijn aan kon worden vastgemaakt, zodat deze wat hoger kwam te hangen en je gemakkelijker een brug kon passeren. Maar dat trok zwaarder omdat dan de voorkant van de boot naar beneden werd getrokken en je meer weerstand van het water kreeg.

De lege boot kwam vlot op snelheid en we konden direct al even zwaaien naar onze buren, de familie de Groot, die enkele woonboten in de vaart als onderkomen hadden. Vrouw de Groot leegde net de pispot in de Vaart. Die waren als gezin met acht kinderen ook altijd vroeg wakker.

Op Vaart ZZ 129 woonde Ab Moes, gemeente werkman. Er tegenover, op Vaart NZ 153 woonde de familie de Vries. Op de hoek van de Dikkewijk, op Vaart NZ 146 woonde landbouwer Jan ter Borg. Deze is een aantal jaren later vertrokken naar de Noord Oost Polder. Er tegenover, Vaart ZZ 124, op de oostkant van de Eerste Zuiderraai, woonde de familie Wigchering, opa met zoon en dochter en kleinzoon Jan.

Het eerste obstakel dat genomen moest worden was het voetvonder in de Vaart, direct na de Dikkewijk. Pa had al op tijd iets van “yoohuu” geroepen en we zagen brugwachter Doek, die op nummer 123 woonde al bezig om het vonder te draaien.

Wij lieten de lijn wat vieren zodat deze soepel over de railing van de brug gleed en zekerheidshalve ging ik op de brug met de hand de lijn vrij houden van mogelijke plekken waar de lijn zou kunnen blijven haken.

De brugwachter kreeg zijn stuiver in de klomp en wij voeren verder richting Zijtak.

Brugwachter Doek (links) naast zijn woning op de hoek van de Eerste Zuiderraai. Zijn tuin achter het huis grensde aan het speelveld van de school en hij had een grote hekel aan het in zijn tuin belanden van de voetballen vanaf het speelveld achter de school.

Het vonder over de Vaart op de achtergrond van deze foto, welke mij is toegezonden door Rennie Blok. Samen met haar zuster staat zij hier aan de noordkant van het kanaal voor hun woning, direct ten westen van de Gereformeerde kerk. Hun vader Johannes Blok, g/m Jantje Doornbos, ging in de oorlogsjaren en ook nog daarna bij de boeren langs met een aardappelstomer. Rennie is onderwijzeres geworden en gehuwd met Bert Brummel uit Hengelo. Enkele maanden na mijn laatste contact met haar in mei 2005 is zij in Woerden overleden.

De aardappelstomer van Blok in het openluchtmuseum Barger Oosterveld.

Boven de Openbare Lagere School I met links de voormalige hoofdonderwijzerswoning, maar waar in de oorlog en direct erna de familie Boer woonde.

Opoe Krikke, de moeder van vrouw Boer, was jarenlang de schoolschoonmaakster.

Tussen de woning van brugwachter Doek en het huis van Boer stond de kleuterschool. Hieronder een foto, vermoedelijk gemaakt in 1930, even na het gereedkomen van dit schooltje. In het midden meester Lunsing, tot 1943 het Hoofd der School I.

Kleuterschool, Nieuw-Amsterdam

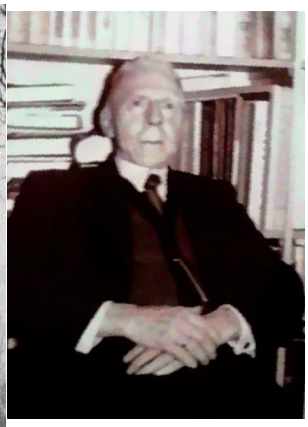

Meester Lunsing na zijn pensionering.

Op de foto boven het stukje Vaart NZ vanaf de Dikkewijk. Op de hoek van de Dikkewijk, iets achteruit, stond de woning/werkplaats van timmerman van Veen. Hier kon men 's winters de "scheuvels" laten slijpen. Naast van Veen de woning van meester Strating, dan de pastorie, De kerk staat iets verder naar achteren en aan de westkant de woning van de familie Blok. Op deze foto ziet men aan de zuidkant van de Vaart de tramrails nog duidelijk liggen.

Wij trokken onze lege boot verder richting de Zijtak om daar naar het zuiden af te slaan, door de Zijtak naar het Stieltjeskanaal. Op deze route passeren we nog heel wat bekende en minder bekende gebouwen en hun bewoners, waarvan de namen nog in mijn geheugen bewaard zijn gebleven.
Eerst aan de noordkant van de Vaart, even voorbij de woning van Blok, de boerderij van de familie Rabbers, onze huisbaas. Deze familie is na de oorlog vertrokken naar Brazilie en de boerderij is overgegaan naar een naamgenoot uit Zuidbarge die zich hier gevestigd heeft. Zoon Luuk Rabbers kwam ik in de jaren 90 van de vorige eeuw weer tegen, toen wij samen deel uitmaakten van de Herinrichtingscommissie Schoonebeek. Hij als vertegenwoordiger van de waterschappen en ik als vertegenwoordiger van het kadaster. Halverwege de Dikkewijk en de Margienewijk stond de School met de Bijbel. Op de hoek van de Margienewijk lag de scheepswerf van Kesimaat. De afstand tussen de Dikkewijk en de Margienewijk is 852 meter, acht veenplaatsen van 106,5 meter breed.
Aan de zuidkant van de Vaart lag ten westen van de school eerst een plaats bouwland en dan een woning waar in die tijd, de jaren 40-50 van de vorige eeuw, melkboer Prins woonde. Maar zeker weten doe ik het niet. Even verderop, naast de marechausseekazerne, de woning van de fanilie Hobers. Aan de westkant van de kazerne de boerderij van Snippe. Dan weer een plaats bouwland voor dat de bebouwing aan deze kant verder gaat met de woning annex winkel/werkplaats van elektricien Middel. Naast Middel een rentenierswoning en dan de pastorie van de NH kerk. Naast de kerk aan de westzijde de kosterswoning., Vaart ZZ 85. Wie toen, in 1947, precies op de nummers 84 t/m 78 woonden is mij niet bijgebleven. Op nummer 76 woonde Kooiker, vertegenwoordiger in bakkerijproducten, op nummer 75 op de hoek van de Zijtak stond het voormalige café Kooiker. Groothuis was de opvolger van Kooiker, en na de oorlog was Jan Dijkstra getrouwd met Oeleke Fennema, de uitbater. In de 50er jaren heeft hij het café overgedragen aan Dimmendaal en is de familie Dijkstra naar Almelo verhuisd. In Almelo heeft Dijkstra eerst aan de Bornsestraat 32 een tabakszaak gehad en na enige jaren is hij benoemd tot havenmeester van de jachthaven aan het Twenthekanaal.

De bovenzaal van café Groothuis/Dijkstra deed dienst als ontspanningszaal. Hier werden de uitvoeringen van de gymnastiekvereniging DOL gehouden, danslessen gegeven en feesten gehouden.

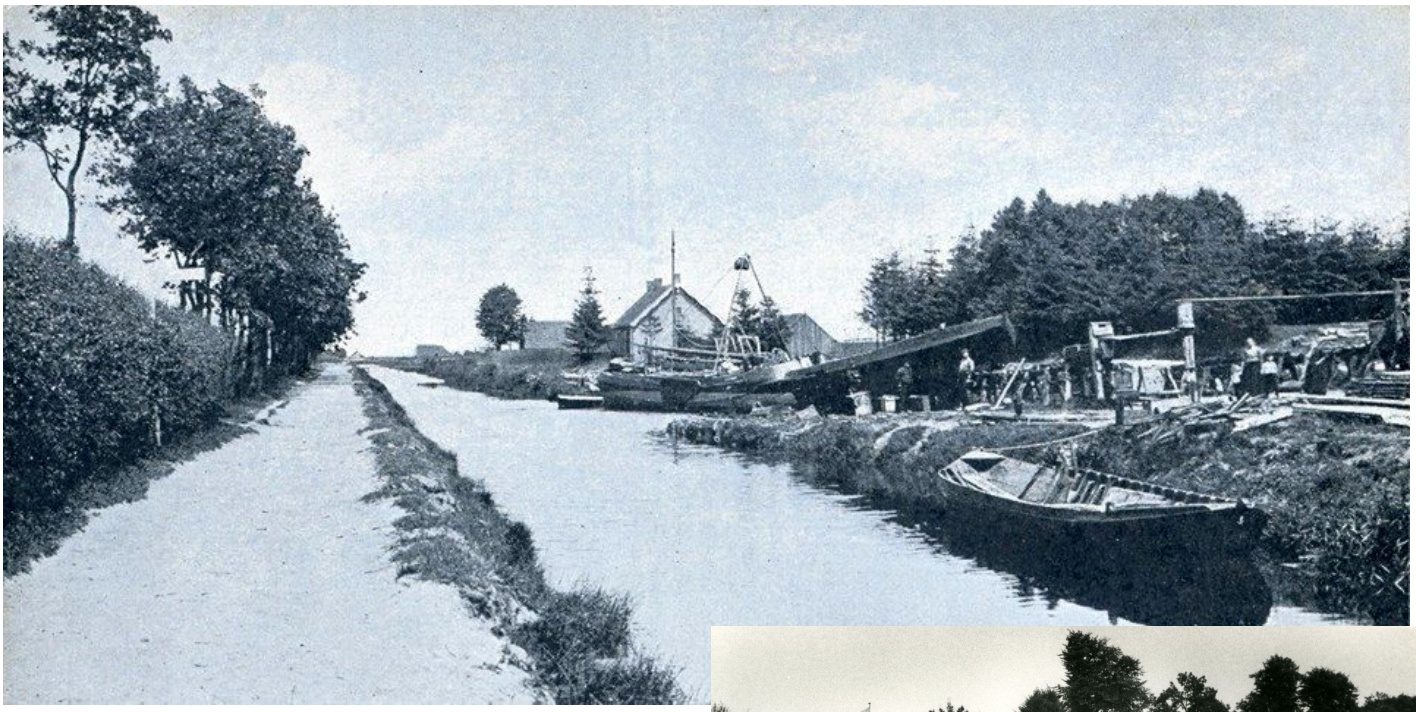

Boven de Margienewijk met de scheepswerf van Kesimaat even voor de oorlog 40-45. Rechts de Scheepswerf in de 60er jaren toen de welvaart ook zuidoost Drenthe had bereikt. Links van de Margienewijk loopt een voetpad/fietspad naar Barger Erfscheidenveen. In de zijwijken lagen vonders die de passanten per boot zelf moesten afdraaien en weer sluiten.

Rechts de marechausseekazerne aan de Vaart ZZ met links ernaast de woning van de familie Hobers. Dochter Dinie was een goed atlete die in de 50er jaren kampioen hoogspringen van Nederland werd.

Ze mocht in 1956 naar de Olympische spelen in Melbourne Australië, Maar de Hongaarse opstand gooide roet in het eten vanwege de bezetting van Hongarije door Rusland. Nederland trok zijn afvaardiging terug, maar Dinie werd samen met haar trainer Jurrie Weerman wel uitbundig gehuldigd vanwege haar prestaties.

Wie in de rentenierswoning links woonde kan ik mij niet meer herinneren, maar in de pastorie woonde in die tijd na de oorlog dominee Kok met zijn gezin.
Rechts de eerste woningen na de kerk en op de onderste foto de huisnummers met de bewoners van 1958.
Aan de noordzijde van het kanaal is duidelijk het jaagpad te zien. (Met een "bollegien" in het kanaal)

In 1958 woonden hier aan de Vaart ZZ op nummer 85 J Boer, nr 84 R Kruizinga, nr 83 H Sandjer, nr 82 bestond niet, nr 81 B Pals, nr 80 H Oldekamp kruidenier, nr 79 A Oldekamp-Dijkstra en T Klok, nr 78 J Otter, nr 77 bestond niet, nr 76 Klaas Kooiker en op nr 75 B Dimmendaal caféhouder op de hoek Zijtak.
Jan Boer was de koster van de NH kerk. B Pals was beambte op het arbeidsbureau, Sandjer was naaimachinehandelaar, Kooiker was handelaar.

Boven links de laatste paar woningen aan de Vaart NZ voor de Margienewijk. Rechts het laatste eindje Vaart ZZ voor de Zijtak. Links van café Groothuis/Dijkstra de woning van Kooiker en daar links naast de magazijnen voor opslag. Linksonder het laatste stukje Vaart NZ tussen de Margienewijk en de Zijtak. Rechtsonder garage Misker, op de hoek van de Margienewijk, die in latere jaren zich in Emmen heeft gevestigd. Van dit deel van de Vaart NZ kan ik mij weinig herinneren. Het ligt mij bij dat hier in de oorlogsjaren iemand woonde die zelf verbouwde en gedroogde tabaksbladeren goed kon verwerken tot sigaren en andere soorten rookwaar.

We moeten met onze boot twee keer kort achter elkaar een brug passeren. Eerst de brug over de Vaart en dan linksaf de brug in de Zijtak.

Beide bruggen werden in die tijd bediend door de familie Zwiers. Maar niet beide bruggen werden gelijktijdig voor de scheepvaart geopend. Op die vroege morgen in 1947 was er bijna geen verkeer, dus konden wij, na het betalen van een dubbeltje, vlot de Zijtak op.

Nog even terugkijkend zien we nog net de bakkerij/winkel van bakker Bok. Nieuw Amsterdam had in die tijd veel bakkers die het brood in de wijde omgeving uitventten.

De Zijtak OZ begon na het café met een schuur/ opslagruimte en dan kwamen twee burger woningen. In de linker woning was de praktijk van dokter Algra, later Visscher en de boerenleenbank. In het huis ernaast woonde het gezin van meester Zoutman, onderwijzer aan de school op het Dommerskanaal.

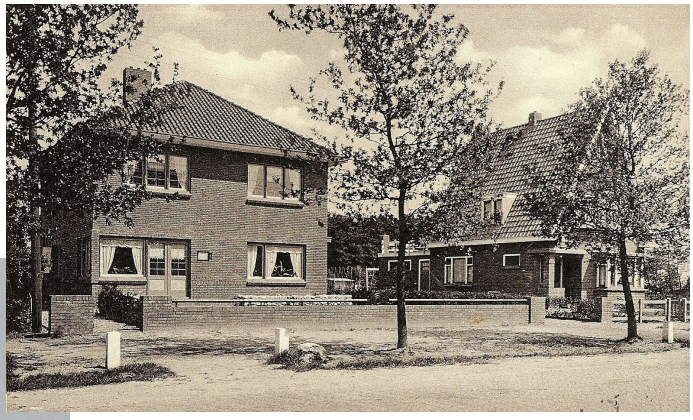

Op Zijtak OZ nr 1 had na de oorlog Arend van Gulik een kapsalon

Tot aan het vonder bij de Zwarteweg kan ik mij verder niet veel bewoners van de oostkant meer herinneren. Alleen landbouwer Winkelman, smid Koning en manufacturier Gankema. Ongeveer in het midden was een bosje, waar achter een wijk liep waar op 19 januari 1946 twee buurjongens door het ijs zijn gezakt en verdronken. Hilbert Kroeze en Arie Kiewiet. Hilbert woonde naast ons aan de Vaart ZZ 143. Zijn ouders zijn daarna verhuisd en de familie Lautenbach werden onze buren. Naast het bosje woonde de fam Albers.

Aan de westzijde van de Zijtak staat op de hoek de brugwachterswoning, waar in die tijd de familie Zwiers woonde. De woning staat er nu nog steeds, praktisch onveranderd. Het eerste pand aan de westkant was van kweker en bloemenhandelaar G Hof (foto rechtsonder en in het midden van de foto rechts). Dan kwam een dubbel pand met rechts manufacturier G Boels en links kapsalon Bruinsma. Naast Bruinsma de galanteriezaak van A van der Laan. Dan, naar ik meen, Warrink, een bedrijf van lijkkisten en daar naast bakker Beukema, het meest linkse pand op de foto rechtsmidden. Op de foto hier boven het hoge pand van A van der Laan en rechts er naast Bruinsma en Boels. Langs de Zijtak WZ liep even na de oorlog nog de tram richting Coevorden.

De Zijtak Westzijde (linker rij) en Oostzijde (twee rechter foto's) van noord naar zuid. De bovenste drie foto's zijn gemaakt na 1950 en deze bebouwing stond er nog niet toen wij er met de boot langs voeren in 1947, behalve de meest linkse woning op de foto links. Die behoorde tot het complex gemeente woningen aan de Greind.

Boven de smederij van Koning zoals het gebouw er nu uitziet. Links twee opnames van ongeveer hetzelfde deel van de Zijtak WZ. De bovenste is wat ouder met links het pand van schoenmaker B van Loo, die later een zaak had naast het postkantoor aan de Vaart ZZ.

Hetzelfde pand staat linksonder als tweede van links. Geheel links het pand van schilder Rotman voorheen drogisterij Planting. De woningen rechts zijn de gemeentewoningen langs de Zijtak ten noorden van de Eggeweg.

Zijtak Westzijde met op de voorgrond drogisterij annex schildersbedrijf Rotman.
Voorheen was dit drogisterij Planting.

De Zijtak WZ tot aan de Zwarteweg. Het grote huis links op de foto is van W Vossebelt. Rechts ernaast, nog net iets zichtbaar, de constructiewerkplaats van Vossebelt. Links een foto van voor de oorlog met het personeel. Vossebelt stond bekend vanwege zijn praktische oplossingen voor moeilijke klussen. Zo kan ik mij herinneren dat hij in de naoorlogse jaren een lopende band systeem voor de luchthaven Schiphol heeft ontworpen. Wij mochten tijdens een schoolreisje naar de luchthaven dat systeem bekijken en uiteraard bewonderen. Dat was nog eens wat anders dan zo'n transportband voor natte turf.

In het rijtje woningen ten noorden van Vossebelt woonde scheepsjager G Kampman, een paar huizen noordelijker scheepsjager F Schutte en nog wat verder schoenmaker Pater.

Aan de oostkant van de Zijtak, net voor het vonder, was de winkel van manufacturier Gankema, die later verhuisde naar het pand op de hoek van de Vaart ZZ en de Wijkstraat.

Het vonder werd voor ons opengedraaid door de brugwachter en we waren weer een stuiver kwijt. Even voorbij de Zwarteweg stond aan de westkant de winkel van slager Veldkamp. Hij was bekend in het hele gebied en bracht de bestellingen thuis. Zijn leverworst was voor mij de beste die ik ooit geproefd heb.

Boven: villa de Vicq, later verzorgingstehuis en daarna nieuwbouw de Breehof. Links de brug over de Stadnitzkywijk.

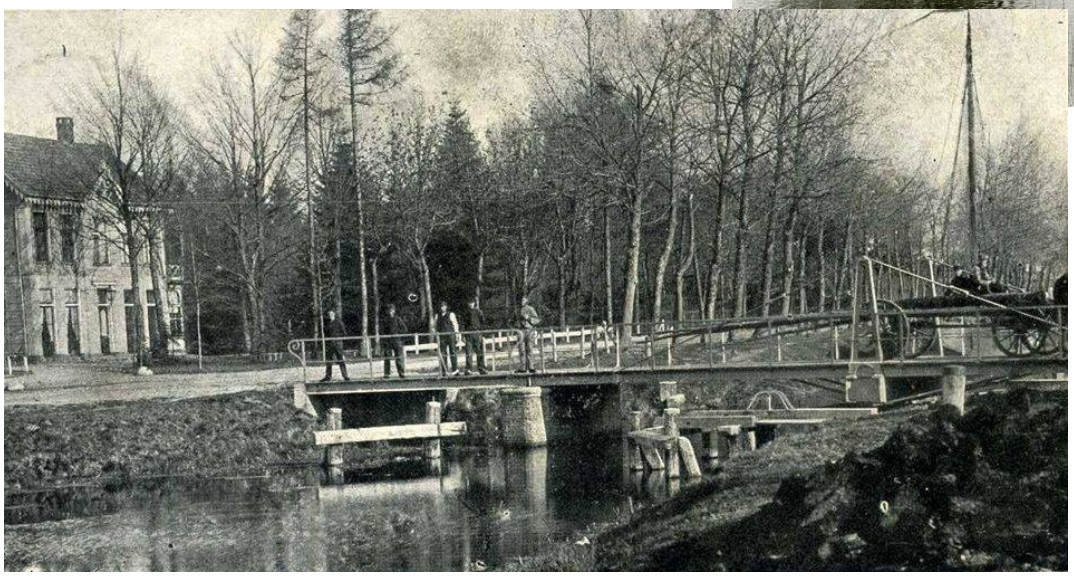

Boven de aansluiting van het Dommerskanaal op de Zijtak.

Links villa La Paix met de brug, tevens trambrug in het verlengde van de weg langs de zuidkant van het Dommerskanaal.

Een paar foto’s rond het kruispunt Zijtak-Dommerskanaal-Stieltjeskanaal. Deze foto’s zijn van uiteenlopende jaren.

De foto’s rechtsboven zijn van voor de oorlog, evenals de foto’s rechtsonder. Het pand op de hoek is vanouds een café annex winkel. De tram van Griendsveen naar Coevorden heeft ook na de oorlog nog een poosje dienst gedaan. De weg naar Schoonebeek liep eerst een stukje langs het Dommerskanaal en dan rechtsaf. Het pand op de hoek is gesloopt toen het Stieltjeskanaal werd verbreed en de hele situatie werd aangepast..

Links beelden van omstreeks 1960. De trambrug was al eerder weggehaald. Op de hoek van het Dommerskanaal is dan de ijsfabriek de Noordpool gevestigd. Aan de westkant van het Stieltjeskanaal stond het voormalige café Braam, later Dimmendaal en weer later verbouwd tot woning.

Hoek Zijtak-Dommerskanaal-Stieltjeskanaal 1961 (boven)-1959 (onder)

Na het passeren van de brug aan het begin van het Stieltjeskanaal varen we richting de sluis. Daar gaan we niet doorheen, maar we moeten daar twee kwartjes betalen voor het bevaren van kanaal A. Dat kanaal sluit met een bocht aan op de oostkant van het Stieltjeskanaal, even voor de sluis. In dat kanaal liggen een aantal bruggen voor het landbouwverkeer die we zelf moeten afdraaien en weer sluiten en vergrendelen. Een taak voor de oudste kinderen, die even hard vooruit lopen om de brug te bedienen. En dan weer hard lopen om de boot weer in te halen en helpen met trekken. Even voorbij de brug in de Nieuw Amsterdamse straat varen we langs de turfstrooiselfabriek van Veldkamp.

De Oud-Schoonebeker Veenderij en Turfstrooiselfabriek Veldkamp is in 1926 gebouwd door Willem en Anthonie Veldkamp, zoons van de oprichter van het bedrijf Johannes Veldkamp Azn. Deze was in 1883 begonnen als landbouwer in Tweede Exloërmond. Na de 2e wereldoorlog werd Anthonie's zoon Johannes de bedrijfsleider. In de jaren '60 werd de overstap naar de produktie van tuinturf gemaakt. In 1978 werd de fabriek omgebouwd tot horecabedrijf, met de naam Het Turfcafé, voornamelijk voor feesten en partijen.

Een impressie van het bedrijf in enkele foto's.

De aanvoer van de bolsterturf per schip om verwerkt te worden tot balen.

De aangevoerde turf werd bij de fabriek in een bult gezet. Op de foto rechts de auto van Anthonie Veldkamp.

Na het verwerken van de turven worden deze tot grote balen geperst, omwikkeld en daarna gewogen. (foto onder)

Dan worden de balen in een schip geladen om vervoerd te worden naar de afnemers. Op de foto onder Johannes Veldkamp (met hoed).

De balen worden in het schip getakeld.

Het schip wordt zo hoog geladen dat de schipper vanuit de stuurhut er nog overheen kan kijken.

Het fabrieksgebouw aan Kanaal A met ervoor een te laden schip.

Op de onderste foto de directie van Veldkamp met het personeel voor een turfbult bij de fabriek.

We varen de fabriek voorbij met onze lege boot en zien links en rechts percelen die nog niet verveend zijn. Bij de Beekweg is aan de Schoonebeker kant van het kanaal al veel grond verveend en in cultuur gebracht. Wanneer we de tweede bocht in het kanaal voorbij zijn is het nog maar een klein eindje naar de wijk waar de turf ligt die we moeten inladen. Het is al midden op de morgen en er wordt eerst geschaft. Wij lusten wel wat. Dan wordt begonnen met het laden van het schip. Ma laadt de krooien vol en pa brengt het in de boot over de post die van de wal op het schip is gelegd. Een precisie werkje dat soms wel eens misgaat en krooie en turf in het water beland. Wij als kinderen gooien met de hand wat turf in de boot. Om twaalf uur is het tijd voor de pannenkoeken. Er blijft niks over. Het water in de fles is ook op en ik mag die weer vullen met koel veenwater. Daar is een stokje voor nodig die ik van een lijsterbes snij en die steek ik net boven de bodem van de veenput schuin in de wand en het andere eind in de hals van de fles. De fles druk ik stevig in de natte veenbodem. Het duurt maar even of het water begint al te lopen. De fles vult zich automatisch met lekker koel water. Ik struun nog wat over het veen. Iemand heeft een flinke bult boomwortels bij het pad gelegd. Die zitten in de onderste laag veen en de gave en mooie wortels worden gebruikt bij het aanleggen van siertuinen. Een dik uur later is onze bult in het schip geladen en gaan we weer huiswaarts. De boot trekt nu veel zwaarder en mijn jongste broer blijft bij pa op het schip.

Het is tegen zes uur dat we terug zijn bij ons huis op de Vaart ZZ 140 in Nieuw Amsterdam. Ma blijft in huis en maakt het eten klaar. Pa begint met het uitladen. De turf gaat dit keer in de schuur en niet in een bult achter het huis, zoals in de oorlogsjaren. De buurt helpt mee en om negen uur is de klus geklaard.

Nog enkele foto's over het drogen van de turf.

Boven de natte turf wordt van de transportband op het zetveld gelegd. Na een aantal weken wordt de turf in stapeltjes (opgestoekt) gezet om goed te kunnen drogen. Daarna worden ze nog een keer gekeerd of in ringen gezet. Afhankelijk van het tijdstip van transport wordt de turf dan in een bult gezet en afgedekt of in een hoop gegooid.

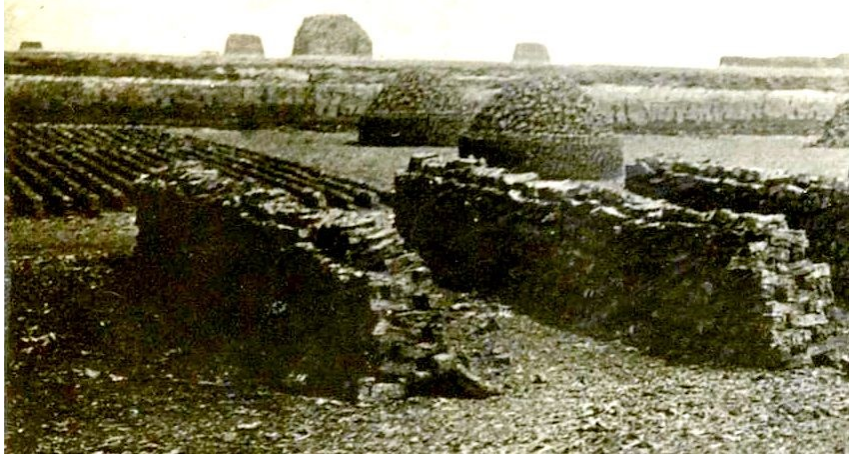

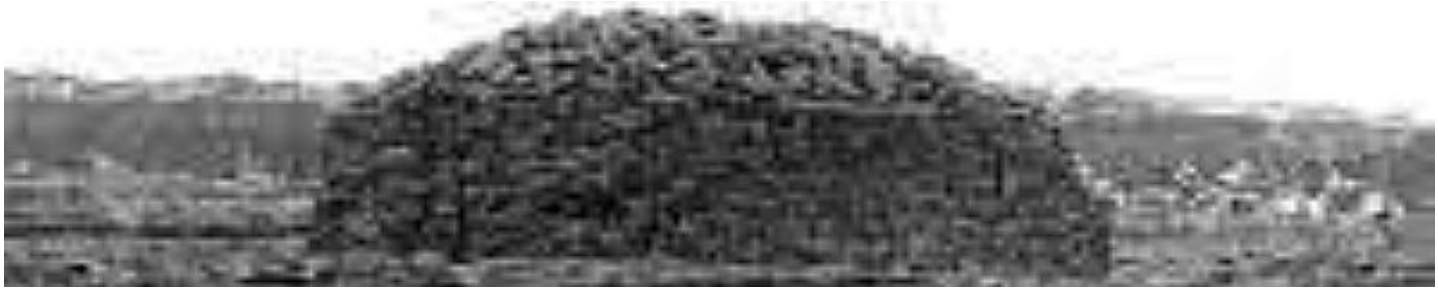

Telefoonlijsten 1950 Nieuw Amsterdam.

Zie ook volgende pagina.

NIEUW AMSTERDAM

132 **Aalst, B. M. v.** H. in granen en meel, Veenoord E 23.
§16 **Aannemingsbedrijf D. Verstoep** Ark Jeanne.
141 **Aardappelh., Landb.prod., Zaai- en Pootgoed, Fa. J. Gankema & Zn.** Vaart N.Z. 6.
44 **Accountantskant. H. J. Ronner** Vaart N.Z. 22.
§ ▲6 **Apotheek de Vaart** Apoth. C. Klop, Vaart Z.Z. 34.
145 **Askes, Mej. T.** Modehuis, Vaart Z.Z. 46.
143 **Bakker, A.** Huish.art. en Zaadh., Vaart Z.Z. 4.
21 **Bakker, J.** Depôth. N. Ned. Kunstm.h. N.V. hand. in zaai- en pootgoed., Zijtak W.Z. 29.
167 **Bas, A. N. A. de** Poelier, Boerdijk E. 20.
§ 73 **Begrafenisondern. en Lijkkistenfabr.** G. Warrink, Zijtak W.Z. 5.
52 **Berends, A. G. W.** Vaart Z.Z. 62.
77 **Berends, H.** Rijwielh. en autoverh., Zwartew. 23.
7 **Berends, J. M.** Boekhouder, Zijtak O.Z. 63.
83 **Berends, K.** Kruiden.w. enz., Sportl. 103.
§ 36 **Berends & Zn., Fa. H.** Aardapp., koopm., Veilingstr. 2.
105 **Berends & Zn., Fa. J.** Levensm.bedr., Dommersk. Z.Z. 6.
99 **Beukema, J.** Mont. N.V. IJsselcentr., Zijtak W.Z. 25.
78 **Beukema, Wed. R.** Br.-, k.- en banketb., Zijtak W.Z. 6.
§ 73 **Blanken, J.** Exped., Zijtak W.Z. 5.
153 **Blok, J.** Aardapp. stoomondern., Vaart N.Z. 138.
96 **Boels, G.** Kruiden.w., manuf., Zijtak W.Z. 2.
75 **Bokking, L. J. E.** Landb., dors- en ploegbedr., Vaart N.Z. 73.
155 **Borg, J. A. ter** Landb. en pootaardapp. selecteur, Vaart N.Z. 146.
137 **Bos, E.** Archit.bur., Vaart N.Z. 120.
§ 67 **Bos, M.** Paardenh. en slager, Vaart Z.Z. 64.
49 **Braam, A.** Caféh., Stieltjeskan. W.Z. 1.
80 **Braam, R.** Gross. in gedistill., bierh., Zijtak O.Z. 14.
89 **Brink, N.** Winkelier, Veenoord E 139.
35 **Brink, L. ten** Manuf., Vaart Z.Z. 36.
111 **Buiten, J. v.** Aann., Vaart N.Z. 21.
126 **Buning, J.** Brandst.h., Vaart N.Z. 48.
§ 5 **Buy, F. du** Arts, Vaart Z.Z. 2, (spr.u. 8 u. n.m.).
108 **Cohen, D.** Wijkstr. 99.
101 **Coöp. Aan- en Verk. v. Z.O. Drenthe, Landbouwbelang G.A.** Graansilo, E 30.
§ 1 *Coöp. Aardappelmeelfabr. Excelsior* Hoogeveenschevaart E 27.
85 **Coöp. Boerenleenbank** Kassier W. Visscher Pzn., Vaart N.Z. 4.
165 **Coöp. Pootaardapp. telersver. Z.O.D., G.A.** Vaart N.Z. 95.
§81 **Dam, J. E.** Ass. b. d. Rijkstuinb. Voorl. Dienst, Wijkstr. 223.
84 *Dekker, H. D.kapsalon, E. 36, Veenoord.*
13 **Denneboom, I.** Slagerij, N.Z. 45.
127 **Doek, T. J. W.** Rijw.h. en rep.inr., Vaart Z.Z. 1.
51 **Doevendans, H.** Café, Veenoord E 27.
86 **Drok, A.** Exped., verhuiz., Vaart N.Z. 49.
168 **Drok, J.** Meubelh., Vaart Z.Z. 8.
166 **Dijk, W.** Hfd cner school, Erfscheidenw. 64.
3 **Dijkstra, J.** Café-rest., Concertzaal, Vaart Z.Z. 75
135 *Epping, A. Comm. in aardapp. en stro, Wilhelmsw. 69.*
117 **Essing, J.** Slagerij, Schoolstr. 13.
122 **Faisma, Ds. K.** Geref. predikant.
140 **Gankema, H.** Manuf., Zijtak O.Z. 88.
2 **Garagebedr. en verhuurinr. G. Misker & Zn.** Vaart N.Z. 98.
134 **Germs, R.** Landb., Vaart Z.Z. 171.
150 *Goos, B. Kledinghuis, Vaart Z.Z. 59.*
9 **Grimme, H.** Hotel, Veilingstr. 6.
142 **Groot, H. de** Beschuitfabr., Vaart N.Z. 67.
32 **Groot, J. de** Dir. Drentsche Kanaal Mij., Zijtak O.Z. 56.
103 **Gulik, A. v.** Kapper, Zijtak O.Z. 1.
112 **Haan, J. de** Schoenh., rep.inr., Zijtak W.Z. 83.

Diensturen: Werkdagen: 8—21. Zon- en Feestdagen: 8—9
§ ▲ZIE BLADZIJDE 3, DEEL I.

146 **Haan, W. J. F. de** Aann.bedr., Zijtak W.Z. 34.
129 **Heebels, D. Tj.** D.- en h.kapper, Vaart Z.Z. 26.
§ 54 **Heerma v. Voss, F. C.** Notaris, Zijtak W.Z. 142.
82 **Hendriks, H. J.** Rijw.h., autoverh.inr., Vaart N.Z. 7.
31 **Hendriks, J.** Br.-, k.- en banketb., Zijtak W.Z. 76.
106 **Hiddingh & Zn., J.** Gr.- en brandst.h., Schoolstr. 167.
158 **Hobers & Zn., P.** Groentehand., Zwartew. N 21.
93 **Hof, G.** Bloemenmag. en kweek., Zijtak W.Z. 1.
171 **Horst, P. v. d.** Aann., Herendijk 168.
§ 11 **Huffelen, W. v.** Café, bioscoop en toneelzaal, Vaart Z.Z. 65.
57 **Huizing, H.** Meub.fabr., Vaart N.Z. 109.
65 **Jonker & Tienkamp, Fa.** Aann., bouwmat.h., Vaart Z.Z. 30.
107 **Joustra, C.** Bakker en winkel., Schoolstr. 5.
69 **Kalter, J.** Gross. in aardapp. en groenten, Wijkstr. 32.
10 **Kamst's Manufacturenh., K.** Vaart Z.Z. 56.
45 **Karsijns, J.** Manuf., Vaart Z.Z. 71.
28 **Kats, R.** Manufact., Vaart Z.Z. 54.
§ 41 **Keen, Wed. J.** Rijw.h., Herend. 9.
162 **Kesimaat, H.** Scheepswerf, Vaart N.Z. 99.
74 **Klok Mzn., J.** Graan-, stro- en aardapp.h., Zijtak W.Z. 13.
§ 88 **Kloosterman, Dr. P. J.** Arts, Zijtak O.Z. 4.
43 **Knegtering, R.** Zijtak O.Z. 4.
130 **Koning, S.** Smederij, h. in landbouwwerkt., Zijtak O.Z. 37.
14 **Koolker & Zn., R.** Meelh., Vaart Z.Z. 76.
72 **Kortwijk, A.** Exp., Schoolstr. 171.
159 **Kortwijk, K.** Melkrijder, E 26, *Veenoord.*
138 **Kortwijk, R.** Veeh., Vaart Z.Z. 55.
4 **Korver, T.** Dir. N.V. Presco, Vaart Z.Z. 72.
§ 66 **Koster Jzn., G.** Fr.- en gr.- grooth., Herendijk 10.
§ 102 **Kroon, H.** Hfd. bijz. lag. school, Nw. Amsterdamsestr. B 38.
136 **Kruimink, G.** Commiss., Zijtak W.Z. 40.
48 **Kruimink, J.** Hotel-café-rest., strohandel.
34 **Kuik, B.** Boomkw., bloemist, Vaart Z.Z. 39.
59 **Laan, A. v. d.** Woninginr., huish. art., Zijtak W.Z. 4.
40 **Lambers, L.** Vervener, Vaart N.Z. 16.
§ 118 **Landmacht, Kon.** Kon. Marech., brig. Nw. Amsterdam, Vaart Z.Z. 105.
125 **Loo, B. v.** Schoenh., lederw. en l.art., Vaart Z.Z. 69.
122 **Lopers, T.** Geref. pred., Vaart N.Z. 141.
8 **Lunenborg, F.** Rijw.h., Herendijk 18.
148 **Lunenborg, M.** Gross. in beschuit en suikerw., Sportl. 102.
149 **Luth, A.** Manuf., Sportl. 76.
144 **Luth, G.** Huish.art., Vaart Z.Z. 58.
§ 37 **Machinefabr. W. Vossebelt** Zijtak W.Z. 97.
110 **Madhuizen, E.** Schilder, drogist, Vaart Z.Z. 38.
— **Marechaussee, Kon.** Zie onder: **Landmacht, Kon.**
79 **Marum, Ds. P. H. v.** Vaart N.Z. 96.
121 **Matena, P.** Admin. Veiling Spes Nostra, Wijkstr. 95.
151 **Meesters, B.** Hfd der Ned. Herv. school, Herendijk 21.
24 **Meijering, R.** Boekh. Turfstrooiselfabr., Veilingstr. 5.
139 **Middel, H.** Electr. en loodg.bedr., Vaart Z.Z. 92.
2 *Misker & Zn., G. Gar.bedr. en verh.inr., Vaart N.Z. 98.*
154 **Moolbroek, A.** Turfhand., Leemw. 3.
87 **Mulder, K.** Slagerij, Vaart Z.Z. 22.
70 **Mulder, N. J.** Tech. leider fabr. Excelsior, Veenoord E 61.
116 **Muske's Manufacturenh.** Vaart Z.Z. 32.

109 **Nentjes, I.** Vish., Vaart Z.Z. 5.
152 **Noordhof, E.** Electr. werken, Veilingstr. 1.
33 **Oostergo, J.** Groentekw., Zijtak O.Z. 122.
56 **Oostindjer, P.** Geoef. werkman PTT, Vaart Z.Z.
19 **Pals, R.** Smid, h. in landb.werkt. en huish.art., Vaart N.Z. 44.
15 **Pals, R. & A.** Rijw.h., autoverh.inr., smed., Veenoord E 32.
§ 39 **Poel & Zn., H. A. de** Wagenm., Carrosseriebouw en lijkkistenfabr., Vaart N.Z. 54.

POLITIE

§ 12 **Gemeentepolitie Emmen** Hfdpost Nieuw Amsterdam, Vaart Z.Z. 81,
§ 42 Post Nieuw Amsterdam E. 38, *Veenoord*,
§ 30 **Rijkspolitie** Post Veenoord v. d. groep Zweelo, woonh. postcommdt, E 149, *Veenoord*.

61 **Pool, L.** Opz. N.V. Grontmij., Sportl. 25.
165 **Pootaardapp. telersver., Coöp. Z.O. D., G.A.** Vaart N.Z. 95.
4 **Presco N.V., Pers- en Constr.bedr.** Vaart Z.Z. 72.
60 **Rahder, H. C.** Vervener, Veenoord E 155.
58 **Rahder, Jac.** Vervener, Vaart N.Z. 20.
113 **Reinink, E. J.** Levensm.bedr., Vaart Z.Z. 44.
62 **Rigtering, L.** Brood-, koek- en banketb., Vaart Z.Z. 9.
44 **Ronner, H. J.** Account., Vaart N.Z. 22.
17 **Rooseboom-Klok, Wed. J. E.** Vaart N.Z. 91.
71 **Rotman, Wed. W.** Manuf. en conf., Vaart Z.Z. 20.
53 **Sandjer, K.** Naaimach.onderd., meub., radiotoest., naaimach.rep., Vaart Z.Z. 80.
104 **Scheer & Zn., R. v. d.** Controleur R.K.B. scheepsbevr. en scheepsmeter, Schoold. 28.
38 **Scheltens, A.** Br.-, k.- en banketb., Schoold. E 160*a*.
120 **Scheper, F. E.** Vervener, Zandl. 3.
§ 76 **Schonewille, A. H.** Aann., Dommerskanaal Z.Z. 16.
27 **Seip, H.** Gross. in gr. en fruit, Zijtak O.Z. 35.
115 **Sieben, A.** Schildersbedr., Schoolstr. 3.
64 **Sieben, E. J.** Aann. en ijzerh.
20 **Spes Nostra, Tuinbouw- en Veilingsvereen.** Kant., Stationstr. (9—12, 13—18),
22 Woonh. Secr. W. Frieling, Zijtak O.Z. 21.
§ 18 **Spoorwegen, Ned.** Station N.O.L.S. Mij., Stationsw. E 63.
68 **Steenge, H.** Vaart Z.Z. 13.
100 **Stieltjeskanaal Mij.** Opz. Tj. de Haan, Sticltjeskan. B 17.
147 **Tabak, J.** Bakker en winkelier, Zijtak W.Z. 39.
55 **Veldkamp & Zn., J.** Slager, Zijtak W.Z. 103.
46 **Vicq, B. N. de** Zijtak 125.
29 **Vinne, J. J. v. d.** Comm. in aardapp. en four., export, Vaart N.Z. 10.
92 **Vinne, S. v. d.** Rijw. engros en detail, Vaart N.Z. 1.
114 **Visscher, P.** Meubileringsbedr., assur., Herend. 192.
90 **Volkers, D.** Aann., h. in bouwmat., Vaart Z.Z. 60.
97 **Vos, J.** Friesche pootaardapp.h., Herend. 140.
163 **Vries, Fa. D. de** Manuf.h., Herendijk 160.
26 **Vries, H. de** Levensmidd.bedr., Vaart Z.Z. 19.
§ 91 **Vries, J. G. de** Tandarts, Vaart N.Z. 39.
161 **Vugteveen, L.** Rijw. en motoren, Vaart N.Z. 85.
131 **Wesseling, D.** Manuf.h., Vaart Z.Z. 7.
164 **Wesseling, T.** Hfd der school, Vaart N.Z. 121.
98 **Wesselink, G. J.** Secr. Coöp. stoomdorsver., Zijtak O.Z. 50.
47 **Wieren, Fa. H. v.** Boek- en papierh., Copiëerinr., Vaart Z.Z. 57.
23 **Wiggering, A.** Landb., Vaart Z.Z. 124.
63 **Willigen, Ds. A. de** Ned. Herv. Past., Vaart Z.Z. 87.
§ 25 **Witvoet & Zn., Fa.** Makel. in scheepsbevr., grooth. in turf, verkoop Shellprod., Veilingstr. 4.
157 **Wolde, G. H. de** Landb., Vaart N.Z. 205.
124 **Wolters, S.** Manufacturier, Vaart Z.Z. 31.
99 **IJsselcentrale, N.V.** Monteur J. Beukema, Zijtak W.Z. 25.

Marinus Post en Berendina Helena Mink omstreeks 1947:

Onder: de kinderen

Jaap, Anne , Arend